

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De SS. martyrib. Speusippo, Eleusippo & Meleusippo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

392
 PASSIO SANCTORVM MARTYRV M SPEVSIP-
 PI, ELEVSIPPI ET MELEVSIPPI: SED IN GRA-
 tiam Lectoris passim stylo mutato.
 PROLOGVS VVARIHARII.

Cerannius
 Parisiensis
 Episcopus
 circa annu
 Christi 600

Ancto & à me pontificali apice praeferendo Cerannio papa, Vuaribarius.
 Praecipuis beatissimorum personis episcoporum assidue coaequari meritis
 non desistis in omni conuersatione sacerdotij, sancta quotidie exornari re-
 ligione festinans, diuinarum scripturarum legendi studio vniuersa dogma-
 ta peragrasti. Nunc sanctorum martyrum gesta, ad laudis tuae cumulum,
 pro amore religionis congregare in vrbe Parisiaca deuotus intendis. Vnde sancto Eusebio
 Cesarensi in emulationis studio coequandus es, & pari gloria dono perpetualliter memo-
 randus. Da veniam nostrae imperitiae, quoniam te laudare tantum non sufficimus, quantum
 es cordis facundia succurrende praefendus. Gesta sanctorum geminorum, qui in suburbio
 Lingonica ciuitatis adepti sunt consummationem martyrij, vel beatissimi Desi-
 dery martyris & Antistitis ipsius ciuitatis sicut deuotionis studio imperastis, ita dese-
 rantissimae famulationis obedientia descripsisse cognoscatis.

PASSIO PER NEONEM PRIMVM
 CONSCRIPTA.

IANVAR. 17.

Tergemini
 fratres,

S. Polycar-
 pus mittit
 suos ad di-
 uersa loca.

Loriosa martyrum certamina studiosius referare Christo
 auctore cōpellimur, pro cuius fidei amore suscepta fuisse
 proculdubio confitemur. Igitur sancti tergemini fratres,
 Speusippus, Eleusippus & Meleusippus cū quātis ad marty-
 rij dignitatē premijs peruenerint, explicare potius, quā
 silentio praeterire, rectae rationi consentaneum est. Admi-
 randum satis id est, & ad Dei omnipotentis praedestinatio-
 nem multipliciter referendum. Ergo huius rei ordinē pro-
 sequentes, & gratiarum largitoris beneficia accuratē pen-
 santes, rem totā à principio explicemus. Itaq; sanctus Poly-
 carpus Smyrncorum vrbs antistes, doctrina beatissimi Io-
 hannis Apostoli & Euangelistae perfectē instructus, spiritu sancto repletus, fidei ducatu
 cupiens Christi militiam amplificare, per diuersas mūdi partes suos dimisit discipulos,
 Verbum Domini Iesu Christi gentibus cum fiducia praedicaturos.

Benè precat
 ad Gallias
 euntibus.

Audiens itaq; crudelissimam denuò suscitatae persecutionē, & principem succes-
 sisse in regno, qui in Galliarum prouincijs coram se suisq; praesidibus Christianos diuersis
 interimeret supplicijs, generali etiam proposito apud omnes de illis trucidandis edic-
 to: beatissimus Polycarpus sanctos Dei sacerdotes, Andochium & Benignū, & Thy-
 sum diaconum illuc praedicationis studio destinauit, viros scilicet virtutibus praestantissi-
 mos, in Dei amore diffusos, ad certaminis agones festinos, ad suscipiendos pro Christi
 amore citinorum labores omninò deuotos, ad pericula maris aequanda non tardos, per-
 egrinationes cupidè amplectentes, parentes pro religione Christi libenti animo relin-
 quentes, poenarum supplicia vel beatae mortis passiones experentes potius quā timen-
 tes. Qui viri tres obedientes sanctis monitis, nauiculam ascendunt, sanctusque san-
 ctis valedicens Polycarpus, haec eis mandata dedit: Ite, inquit, viri fortes, in fortitudine
 Christi fortiter dimicantes: per sanctam Christi cōfessionem plures commilitones ac-
 quirite, cum quibus de victoria triumphantes, nomen & dignitatis gloriam possitis ad-
 pisci sempiternam. Fructus laboris vestri multiplici opulentia cumulentur, iustorum
 paradisi sedes per vos de sanctarum animarum acquisitione eximie letentur. His & alijs
 multis eos prosequitur sanctus Polycarpus orationibus.

Illi verò nauigantes feliciter, gubernatione diuina ad Massiliensium litora celerius
 peruenerunt. Egressique ad terras, DE I angelo praecedente, prosperum iter agen-
 tes, * Eduam ciuitatem ingrediuntur: ibique DE I prouisione reperto Fausto, no-
 bilissimae familiae viro, senatoria dignitate conspicuo, & praetorianis fascibus subli-
 mi,

mi, gratissimè ab eodem hospitio sunt recepti. Quos cum perdidicisset esse presbyteros, suppliciter postulauit, vt amicos vel familiam suam per ablutionem baptismatis efficerent Christianam. Ille autem propter imminentem persecutionem Christum colebat occultè. Obrulit verò etiam & filium suum Symphorianum adolescentem, sanctorum predicationibus diuinâq; prædestinatione successuris temporibus præclarum martyrem futurum: sanctorumque eum tradens manibus, vt à sancto Benigno baptizaretur, atque de sacro fontis lauacro à sancto susciperetur Andochio, attentius deprecatus est. Illi verò opus, ad quod venerant, alacriter peragentes, & tanti viri obtemperantes precibus, per baptismi gratiam voluntatis suæ desiderio in omnibus satisfecerunt. Post hæc cum idem Faustus causam aduentus eorum ex mutua cum illis collatione diligentius explorasset, sororem nepotesque eius in memoriam pietas diuina reduxit, aitq; ad illos: Est mihi germana soror, nomine Leonilla, illustris matrona, cuius vrbs Lingonicæ, cui sunt nepotes ex filio tergemini fratres, vno partu simul editi, literis liberalibus eruditi, paterna tamen traditione adhuc gentili errore viuentes, quos desiderat Christi militiæ mancipare. Subuenite, sanctissimi sacerdotes, eius deuotioni, & nobilissimam nobilitate familiam, vt cœpistis.

His dictis, sancti viri rem, cuius causa eò venerant, attentius pertractantes, inter se pariter constituunt, vt sanctus Benignus ad territorium Lingonicum illustrandum ex Dei sententiâ properaret: sancti verò Andochius & Thyrsus in Augustudunensi villa plurimos suis diuinis predicationibus ad religionem Christianam traduentes, non post multum spatium sub Aureliano principe felici sunt martyrio coronati. Sancti autem Benignum iam dictus Faustus sorori suæ pro munere diuino, sicut erat, transmisit, quæ eum velut manna de cælo descendens, cum omni veneratione suscepit. Eodem die memorati nepotes eius in agro, cui Pasmaus nomen est, ad simulacrum deæ Nemesis ritu solito prophana sacrificia offerebant, & de superstitiosis libaminibus auiæ suæ reliquias referuauerant. Quam inuitantes ad conuiuium, seruata protulerunt. Illa verò omnia proiciens canibus, respuit tanquam sterces.

Tunc accedens ad eos, coram S. Benigno, talia cœpit verba proferre: Charissimi nepotes, cognoscite Dominum nostrum Iesum Christum, Deum verum & viuum esse, cui angeli & omnis creatura iustam exhibent seruitutem, qui mundum omnem constituit, omnemque rerum materiam libratâ subita verbi dispositione cōposuit, cæli altitudinem eadem inlitione extendit, terrarum spatia dilatauit, immensum abyssi pelagus congregari, & litoribus coarctari firma sententiâ ordinauit: pinxit cælum stellis, & duo luminaria præcipua constituens, vt omnia ab ipso facta, sua vicissitudine exornarent, vestitaque lumine cuncta detegerent, omnino decreuit. Mare omne piscium habitationi concessit: diuersis arboribus & herbis tellurem omnem vestiuit, cunctaque orbis animantia, qualiacunque demum ea sunt, sua volūtate creauit, postremò hominem ad imaginem & similitudinē suā formare dignatus est: quæ ad hoc sapientiæ, sciētiæ & intelligētiæ singulari dono locupletauit, vt tam immensæ fabricæ Dominum, omniaque quæ patrauit, diligentius perquirat: nō per ignorantiæ desidiâ postponat authorē: vt discernat bonum à malo: vt simulacra hominum manibus facta ex diuersis metallis, sensu carentia, & omni vitali spiramine destituta, ad homines fallēdos diabolica adinuentione efficta, nō solum nullo venerationis studio colat, verum etiā ceu immunda & omni abusione despecta defugiat. Illius enim peruersa adinuentione in hoc mūdo idola figurauit, qui Adā primum hominē in paradiso constitutum, per præuaricationē decepit. Derelinquite ergo, dulcissimi nepotes, omnia idola demonibus cōsecrata, & creatorē omnium rerum Dominum nostrum Iesum Christum, sine vlla ambiguitate cōfitemini. Hūc virum sanctum Benignum, quæ stantē corā vobis cernitis, de lōgiqua regione ad vos pietatē diuina fuisse credite trāsmisum. Attēdite ad verba oris eius. Dei enim sunt præcepta, quæ de ipsius ore procedunt. Discite ab eo sanctam doctrinā, plūs omni munere copiosam, & vestræ saluti præ omnibus opportunam.

Dum hæc saluberrima monita cum sancto Benigno beata Leonilla suis nepotibus predicaret, & in corda eorum iam inspirata gratia diuinitus conualesceret, miro pariter adstituerunt stupore defixi: & se inuicem intuentes, considerantesque, omnia, quæ eis dicta fuerāt, cōuersi ad auiam suā, vna voce dixerūt: Quarē tantā & tam præcipuam rem tantū tectam silentio tenuisti? Cur nobis veritatis viā & lumen præclarum tantis temporibus occultasti? Quibus illa blando sermone respondens, eleuansque oculos, & manus

Baptizatur
quidā à S.
Benigno.

Leonillæ ad
suos nepotes
oratio.

Hinc perspicuum fit,
de quibus
simulacris
loquatur.

ad

ad cælum expandens, Deoque gratias agens, ait: Filius meus, pater vester, in tanta cordis perseverauit duritia, in tartaream iam sedem demersus, scelerum obumbratus caligine, omnis expers sapientiæ & intellectus, cæcatus peruersitatis consilio, vt Christum Deum nec crediderit, nec vnquam voluerit confiteri. Quid ergo prodesse illi poterat sermo diuinus, cuius interiora cordis incredulitatis malitia adintegrum possidebat, quique lumen verum, circumseptus idolorum caligine, videre nõ poterat? Ipse verò me fecit hætenus intra taciturnitatis silentium contineri, dum timui, nè sua inimica suasio faceret vos à recto tramite perpetuò deuiare. Voluntate autè Dei eo deficiente, omnia impedimèta sublata sunt. Ecce nunc tempus acceptabile. Aperite oculos cordis & corporis, cælum potiùs intuentes: idolorum inimicam vestræ saluti culturam, Domini nostri Iesu Christi repleti gratia, ab animis vestris radicatus extirpate, vt possitis ad æterna gaudia peruenire. Post hæc cum & alia multa Leonilla cum sancto Benigno nepotibus suis narrasset, vt credulitatis indicia diuina pietas in eisdem patefaceret, visiones, quas nõ de præterita viderant, in memoriam reuocârunt.

Visio Speusippi.

Primus Speusippus visionem suam narrauit, dicēs: Videbam me in sinum auia: meæ receptum, mammillæ suæ plenitudine, lactis abundantia satiari, quæ compellebat me etiam suis monitis, dicēs: Speusippe, bibe lac salutiferum magis, vt plùs bibendo, meliùs possis summa virtutis cõstantia, in certamine positus cõtra aduersarios gloriosam promereri victoriam. Finita primæ visionis sententiâ, Eleusippus ait: Credite & me huiusmodi visionem vidisse. Vidi in cælo super sedem magnam sedentem, quasi ex electo & gemmis, maiestatis potentia radiantem: cuius splendor immensus meum obumbrabat adspèctum, & ob stuporem nimium pauor cordis mei teruit intellectum. Tunc vultu sereno me vocans ad se, ait: Noli timere. coronam victoriæ promeraberis. Tertio loco

Item Eleusippi.

Meleusippus visionem suam exposuit. Vidi & ego, nescio quem, regem magnum, satis singularia sceptrâ tenentem, qui nos tres pariter ad suam militiam prouocabat, præclaris baltæis accingebat, magno nos precio à captiuitatis vinculis redimebat, perpetua libertatis nostræ præmia literis aureis scribebat, donis nos indeficientibus simul remunerabat. Super his ad me exhortandum addidit, dicens: Meleusippe, vos tres fratres in meo palatio collocare decreui, & æternis præmijs pariter coronare. Auia vestra perpetim diebus ac noctibus pro vestra salute supplices preces effundit, vt recto tramite gradientes, liberati de tenebrosa caligine, verum lumen contemplari possitis, & de condemnatione mortis, ad vitam perueniatis perpetuam. Hæc & alia plurima adhortationũ verba mihi rex, quem dixi, narrauit in visu. O quàm admiranda, quàm cõcordantia & vnus rei indicia designata, vel sempiterna memoria retinenda. In noctis tenebris adhuc positi, illuminati iam prædestinatione, ex pari gratia sancti gemini videre meruerunt visiones. His tribus pueris obtentu auia: antè est Trinitas reuelata per gratiam, quàm plenam Christi perciperent disciplinam.

Item Meleusippi.

Viderunt, obumbratis ex parte oculis, priùs Dominum Deum, quàm per oris confessionem plenius cognoscerent Saluatorem. Penfantes denique sancti tergemini intra se de concordia visionum, prædicationibus sancti Benigni, ac beata Leonilla orationibus incessanter instructi, cogitabant attentius, quid agere curarent: desiderantes, vt dextera nube caliginis, putum claritatis lumen in visu lucidiùs visibiliter contemplarentur, & Deum viuum & verum sine vlla ambiguitate cognoscerent. Tunc dixerunt ad auiam suam: Indica nobis quid faciamus, vt prædicatione vestra, omnibus erroribus effugatis, nostram possit proficere ad salutem. His dictis, cum sancto Benigno beata Leonilla exultans de sancta confessione nepotum suorum, & Deo gratias agens, dixit ad eos vnà cum sancto Benigno: Custodite omnia mandata diuina, & regem regum Christum Deum esse sine dubio credite: separati à nefandis idolis, vosmetipsos creatori vestro Deo offerete. Docuit autem eos sanctus Benignus omnem sanctam doctrinam, & vt perfectos in fide Christi, confessionem credulitatis veram & manifestam per infusionem sancti spiritus eos cognouit adintegrum recepisse, baptismatis ipsos gratia cõsecrauit. Deinde S. Benignus ad castrum Diuionem perrexit, vbi plures laboris sui fructus cõgregans, non post multum tempus pro multis meritis condignam martyrij coronam promeruit.

Obserua hæc.

Tergemini fratres baptizantur.

Sancti verò tergemini fratres confirmati in omni fide Christi, seruis suis præceperunt, vt simulacrum Nemesis frangerent, duodecim fana, quæ in domo eorum constituta erant, funditus euerterent, ipsas etiam idolorum statuas, simul in fragmenta redactas, protinus

protinùs dissiparent. Feceruntque serui omnia, quæ à dominis fuerant imperata. Inter-
cæ fama velox cunctos ciuitatis Lingonicæ fines peruasit, tergeminos fratres, nepotes
Leonillæ, illustribus ortos natalibus, ad Christi cultum deuotionis studio manifestissi-
mè declinasse, & Iesu Christi omnipotentis Dei fiducia, deorum simulacra pro nihilo
habentes, & omni abusione despicientes, à fundamentis eueri iussisse. Crescit rumor
immensus in populo, excitantur in iracundiam primates, iudices & sacerdotes idolo-
rum, & nimio furore succensi, ad Dei pueros vndiquè conueniunt. Congregati que in
vnum, dixerunt primores ad eos: Quæ vos tam repentina inuasit temeritas? Quis vobis
persuasit deorù nostrorum culturam relinquere, quam nostri vestriq; Maiores ab an-
tiquis temporibus coluisse noscuntur? Itane decretum principum cõuellitis? Christum,
quem pro Deo adoratis, Iudei morti adiudicatum cruci affixerunt. Tunc sancti terge-
mini repleti spiritu sancto, dixerunt ad eos: O obsecrati corde, in profunda demersi ca-
ligine, perpetuis tenebris obumbrati, nimium pondere peccatorum depressi, poenis in-
deficientibus & morti perpetuæ additi, antiqui hostis errore decepti, qui nos saxa &
cetera metalla in humanas formas ab hominibus redacta adorare cõpellitis, quæ nul-
lum vitæ spiraculum habent, quæ nihil sentiunt, prorsusq; pro nihilo à stultis coluntur.
Dominus noster Iesus Christus, ipse est Deus viuus & verus, cū Patre & Spiritu sancto,
vnius in Trinitate deitatis, & trinus in maiestatis vnitatem credendus: Deus de Deo, lu-
men de lumine, splendor à splendore procedens, qui semper est, semperq; fuit, semper
etiam & sine fine manebit. Ipse fecit omnia, quæ in mundo sunt.

*Tergemi-
norum fra-
trum cons-
tantia,*

Permoti sunt his auditis populi, primates, iudices ac sacerdotes, qui ad spectaculum
venerant, nimia iracundia in Dei famulos. Exurgens autem Quadratus ira repletus,
Speusippum & Eleusippum pugno percussit in faciem. Ipsi duo tantum locuti fuerant.
Condolens Meleusippus exclamauit, dicens: Cur me istius beneficij, iustus, inquam, hui-
us, cum fratribus meis non fecisti participem? In illos declarasti optabile passionis prin-
cipium, me autem quasi incredulum cum tuis incredulis honorans, à sancto consortio
exclusisti. Vnanimis in Christi confessione sumus, æqualiter per vestram perfidiam de
Christi remuneratione congratulamur. Quadratus respondit: Hodie vos pro cõtemptu
deorum nostrorum diuersis cruciatibus punire constituimus. Eleusippus dixit: Quanto
nobis maiora tormenta parabitis, tanto amplius nos de Dei gratia confirmatis. Palma-
tus dixit: Nisi linguas eorum radicibus amputemus, non cessabunt loqui in iniuriam
nostram, vel deorum nostrorum. Speusippus respondit: Si linguas nostras crudelitas ve-
stra carnales absciderit, in interioribus nostris magnalia Dei narrabimus, & de sancta
in Christum fide nunquam nos vestra malitia separabit. Iterum Palmatus & Hermoge-
nes dixerunt: Infelices, vnanimiter ad mortis vestræ interitum festinatis. Speusippus re-
spondit: Mors pro Christo, gloriosum est: indè ad vitam celerius peruenimus æternam,
vbi nulla tristitia est, sed gaudia, quæ nullo tempore finiuntur. Videntes autem eos Pal-
matus, Quadratus & Hermogenes in Christi confessionis cõstantia perdurare, cogita-
bant attentius, quibus eos grauissimis tormentis excruciant, & quo genere mortis
propter metum eorum, qui aduenerant, crudelissimè perimerent. Dum hæc diligen-
tius pertractarent, beatam Leonillam ad se accersiri præcipiunt, si forsitan per eius
blandimenta sermonum & suasiones reuocari possent ad simulacrorum culturam:
sicque Christi maiestatem ac diuinitatem per omnia abnegarent. Cùm ergò beata
Leonilla ad eos peruenisset, dixerunt ei iudices: Perge ad nepotes tuos, & si eos ser-
uare desideras, & à pœnarum supplicijs mortisque interitu liberare, suade eis, vt fa-
na restituant, quæ destruxerunt, deosque nostros adorantes, consueta ijs offerant
sacrificia.

*Vide egres-
siã S. Me-
leusippi vir-
tutem.*

*Mori pro
Christo, glo-
riosum est.*

Hæc & alia illis dicentibus, ait ad eos Leonilla: Ibo, & suadebo eis, quæ mihi ad eorum
videbuntur pertinere salutem. Veniens denique beata Leonilla ad nepotes suos, cùm
cognouisset eos in sancta confessione perseuerare, multa exultatione gauisa est: & præ-
bens singulis dulcia oscula, lachrymansque præ gaudio, & multas Deo omnipotenti præ-
ces effundens, Christoque gratias agens, dixit illis: Nullus vestræ stirpis nobilior, nul-
lus ditior, nullus melior, nullus Deo gratior inuenitur. Omnem familiam vestram præ-
clara Christi confessione illustratis: in tenera ætate positi, cunctos Maiores generis ve-
stri sapientia præcessistis: thesaurum immensum, nulloque precio æstimandum, per
Christi militiam acquisistis. Estote ergò in sancta CHRISTI religione constantes, &
persec-

*Leonilla
suos confir-
mat nepo-
tes.*

perseuerate fortiter. Nulla vos frangat aduersitas, nulla minæ, nulla tormētorum supplicia vestros terreat animos, viriliter Christi fide armatos. Regna huius mundi, quæ videntur, & cum vita hac temporaria finiuntur, nihil sunt. Regnum autem Dei inuisibile & sempiternum concupiscere, perpetua est atque perfecta, & super omnia opportuna sapientiæ plenitudo. Per hos momentaneos labores & celeriter transiuras pœnas ad æterna gaudia peruenietis.

Crudelissimi sancti martyres cruciuntur.

His dictis, vt vidit eos plenos gratia Christi in sua stabilitate permanere, & datâ Deo fidem præstare fortiter, Christo illos cum integra deuotione commendans, discessit ab eis. Interrogati autem à iudicibus, si vellent ipsis consentire, & deorum suorum simulacra adorare, iubentur id publica voce confiteri. Sed cum illi pertinaci sententia in Dei fide & amore persisterent, nec vlla ratione assensum præberent petenti bus, ligatis sursum manibus, pedibus verò deorsum, in arbore vna suspensi sunt. Tanta verò tormentorum adinventione sunt extensi, vt penè putarentur ab ipsa membrorum compage separari. Confortati tamen à Christo, & virtutis tolerantia interiùs diuinitus ministrata, in confessione & fide Christi viriliter permanebant. Et in ipsis tormentis, suspensus cum fratribus Meleusippus iudicibus insultabat, dicens: Dominus noster & Saluator Iesus Christus clauis cruci affixus, pro nostra redemptione meruimus. Nos quoquè tres eius famuli, in vno hoc stipite pendentes, pro eius nomine efficiamur martyres gloriosi. O beatum fructum ipsius arboris, quæ tres portauit martyres, Trinitatis nomini consecratos. Videntes autem iudices eos confortari, non contristari in supplicijs, dixerunt ad eos: Non in hac arbore, sicut vos velle dicitis, moriemini, sed igne vltore peribitis. Meleusippus iterum respondens, ait ad eos: Maior erit nobis beatitudinis augmentatio, si per ignem probati transierimus ad Deum, & de tenebris per hunc ignem perpetuam peruenierimus ad lucem. Tunc deniquè iudices propter metum, qui aderant, populorum, congregari iusserunt ligna, & cetera, quæ solent igni fomenta præbere.

Indè in igne iactantur, sed manent illæsi.

Ignis itaq; copiosus acceditur, ligatis manibus & pedibus sancti tergemini in ignem præcipitantur. Affuit Christo Saluator in medio, & diruptis vinculis, sancti gloriabantur in igne, nec vllum ex eis contingebant incendia. O beatum ignem, qui tantum originale purgavit peccatum, & nullum sanctorum membris de incendio intulit detrimentum. Adiuuit potiùs ignis sanctos, per quem eis nocere voluit, at non potuit, inimicus. Ignis interim ab incredulis acriùs acceditur, vt sanctorum corpora sine mora comburantur: sed vertens illud diuina misericordia in melius, indè sanctis lumen inextinguibile præparauit. Flammæ ardentes altiùs quidem eleuatae sunt, sed Christi voluntati obsequentes, sanctorum præcipuam gloriam ostendebant, quæ in exitiosam à persecutoribus ruinam erant præparata. Ignis ad sanctorum membra consumenda vires proprias habere non potuit, quoniam Dei potentia caloris æstus suis sanctis pro sua benignitate temperauit. Viderunt impij & iniqui persecutores inter immensas flammæ exultare sanctos tergeminos, perseuerare illæsos, quos putauerunt per tantum incendium, quod illis admouerant, subito consumptum iri. Ambulandi verò etiam in igne sanctis tergeminis est à Christo data facultas, vt maior incredulis accederet, mysteria diuina inuidentibus, de confusione tristitia. Defecerunt itaq; ligna, & omnia ignis fomenta: sancti verò tergemini, deficientibus flammis, in medio stantes, persecutorum malitiam iridebant, dicentes: Data nobis est, si volumus, de presenti ad Christum migrandi potestas: at si adhuc deliberamus vestrae dementiae viuentes in seculo insultare, concessum est. At verò melius nobis est, ad eius epulas festinare, vbi sœneratio non deficit largitoris. Post sopitum ergò ignem, cum increduli ad sanctos tergeminos propinquassent, nullas quanuis curiosi videre potuerunt in sanctorum membris de incendio cicatrices.

Ambulant in igne.

Sancti martyres ad cælos migrat.

Sed vt maior non fieret desiderantibus mora martyrij, & vt præparatas dudum, iam acciperent immarcescibiles à Christo coronas, vident choros angelorum ad se excipientes ante oculos ipsorum stare paratos: Flecentesque genua in terra, in oratione prostrati, felici euocatione Christi inuitati, sancti simul emittentes spiritum, pariter emigrasse noscuntur ad cælos. Delata sunt autem sanctorum corpora ac sepulta à deuotis secundo milliario ab vrbe Lingonica in vico, qui vocatur Vrbarum, vbi se duæ viae maximæ coniungunt, & aliæ ante has à diuersa parte subiunguntur, vt ibi & expedita voluntatis deuotione, & iter agētium opportuniùs subiuncta collectione, semper frequens assit

affit populorum ad eorum limina orationis causa vndique concursio. Ibi sane quicquid cum deuotione petitur, obtentu sanctorum tergeminarum quotidie, Deo largiente, praestatur. Sanitatum ibidem suffragia per eosdem sedule infirmantibus ministrantur, moerentibus confortationis consolatio sine mora conceditur, & praecipuus basilicae eorum semper additur cultus, & opum largitas in melius a deuotis quotidie augetur. Illud etiam rationabiliter videretur annektendum, quod ad laudem sanctorum tergeminarum augendam, vel cultum religionis dinoscitur pertinere: quoniam per eorum sanctam acquisitionem numerus est martyrum, inspirante Domino, augmentatus.

Videns denique Iouilla quaedam mulier tam preciosam sanctorum tergeminarum martyrij consummationem, spreto maritali consortio, paruuli & vnici filij dulcem derelinquens amplexum, inter incredulas turbas, adhuc in persecutionis ardore commorata, veloci cursu properans, exclamauit, dicens: Et ego ancilla Christi sum: Christum Deo Iouille egregia fortitudo & martyrium.

Neon quoque, textor historiae huius atque scriptor, tradens Turboni codicem, inter medias turmas persecutorum ingressus, cupiens sanctorum tergeminarum militie beatissima sociari, Christi nomen confessus, tantis est patienter ictibus maceratus, vt vita temporali expoliatus, martyrij palma continuo meruerit coronari. Turbon autem non post multum tempus, doctrina beatissimorum tergeminarum perfecte instructus, a persecutoribus captus, & ipse est martyrij remuneratione locupletatus. Acta sunt haec sub Aureliano principe, Palmato, Quadrato & Hermogene praesidibus, sub die xvj. Calend. Februar. At inuentio sanctorum corporum tergeminarum, vel dedicatio ipsius basilicae, est colenda xiiij. Calend. Octobr. regnante Domino nostro IESV Christo, cui est cum Deo patre & spiritu sancto honor, virtus & gloria in secula seculorum, Amen.

Candido Lectori F. Laurentius Surius.

In hac sanctorum tergeminarum martyrum historiam aliquot mendae neququam tolerabiles irrepserant. Nam Polycarpum MS. codices plerique habebant Ephesi episcopum. Item Aurelianum Imperatorem successisse Seuero patri, quorum neuter fuit Polycarpi aetate: falsumque est, Seuerum huc fuisse Aureliani parentem. Et quantis etiam antiqua typis excusa Martyrologia Aurelianum legunt, tamen propter Polycarpum, qui sub Antonino Vero, qui etiam Aurelius Verus appellatur, passus est, plane arbitror pro Aureliano Aurelium esse legendum. Interea nihilominus reliqui Aurelianum, ne quid temere mutasse viderer: vno dempto loco, ubi scriptum erat, temporibus Polycarpi Aurelianum sequissimam in Christianos excitasse persecutionem, quod librariorum alicuius imperiti incuria vel incertia ita perperam scriptum fuisse apparet. Facile autem in nominibus principum fit lapsus aliquis, dum exemplaria negligenter describuntur: nec tamen propterea statim historiae fides detrahenda est. Vale.

S. Athanasij episcopi in vitam S. Antonij monachi praefatio.

Athanasius episcopus ad peregrinos fratres. Optimum, Fratres, inijsstis certamen, aut aequari Aegypti monachis, aut superare nitentes virtutis instantia. Etenim apud vos iam plurima sunt monasteria, monachorum quoque nomen est celebre, & hanc voluntatem iuste quisque mirabitur, orantibusque vobis optatum Deus tribuet effectum. Quoniam igitur exegistis a me, vt vobis scriberem de conuersatione beati Antonij, volentibus discere quemadmodum coeperit, quid ve fuerit ante sanctum propositum, qualem etiam habuerit terminum vitae, & si vera sunt ea, quae de ipso fama dispersit, vt ad eius amulationem atque exemplum vos instituere possitis, magna cum letitia suscepi vestrae charitatis imperium. Etenim mihi ingens lucrum est, atque utilitas hoc ipsum, quod recordor Antonij, & vos cum admiratione audientes, scio eius propositum cupere sectari. perfecta est siquidem ad virtutem via, Antonium scire quid fuerit. Ergo, vt breuiter dicam, ex omnibus, quae de eo referentium sermo iactauit, Antonium credi quid fuerit.

credite, & minima vos existimate audisse de maximis: quia nō ambigo nec eos omnia potuisse cognoscere, cū & ego rogatus à vobis, quantacunque per epistolam significauero, non æqualia sim eius meritis narraturus. Sed & vos omnes hinc nauigantes studiosè percontamini, quò singulis quæ nōrunt referentibus, congrua dignaque tanti nominis relatio compleatur. Disponebam itaq; post lectionem literarum vestrarum aliquos ad me monachos inuitare, & maximè eos, q̄ crebrò ad eum ire consueuerāt, vt plenius aliquid addiscens, nūnera vobis maiora transmitterem. Sed quoniam & nauigationis tempora labebantur, & literarum portitor vehementissimè festinabat: idè ea quæ & ipse noueram, (frequenter enim cum visitaui) & quæ ab eo didici, qui ad præbendam ei aquam non paululū temporis cum eo feci, dilectioni vestræ indicare properaui: vtròque curam veritatis habens, vt neque plūs aliquis audiēs, miraculorum congregationem non credat: nec rursū meritis eius inferiora cognoscens, non putet dignū esse miraculo pro tanti nominis viro.

VITA S. ANTONII ABBATIS, AB ATHANASIO EPISCOPO ALEXANDRINO CONSCRIPTA,
& ab Euagrio presbytero à Græco in Latinum translata.

17. IANVAR.

Antonij gen-
nus & pa-
tria.

Psal. 100.

Sancta puer-
ticia.

Antonius nobilibus religiosisque parentibus natus, in Aegypto oriundus fuit; tanta suorum nutritus cura, vt nihil aliud præter parentes, domūq; cognosceret. Et cū iam puer esset, non se literis crudiri, non ineptis infantium iungi passus est fabulis: sed Dei desiderio flagrans, secundū quod scriptum est, innocenter habitabat domi. Ad ecclesiam quoque cum parentibus sepe cōueniens, nec infantum lasciuias, nec puerorum negligentiam se cōturbatur: sed tantū ea, quæ legebantur, auscultans, vilitatē præceptorum vitæ institutione seruabat: nō suis, vt solet illa ætas, pro varijs & delicatis cibis vnquam tēdio fuit: non esse mollioris blandimenta se cōtutus est, his solum, quæ dabantur, contentus, nihil ampliū requisit.

Matt. 19.
Acto. 4.

Matt. 19.

Vedit pos-
sessiones
suas.

Matt. 6.

Degit soli-
tarius.

Post mortem autem parentum, annorum circiter decem & octo, seu viginti, cum sorore admodū paruula derelictus: & domūs, & sororis honestam curam gerebat. Necdū verò sex fluxerant menses, quibus ad ecclesiam (vt solebat) accurrens, recordabatur, quo modò & Apostoli omnibus spreis, secuti fuissent Saluatorem; & multi, vt legitur in Actis Apostolorum, facultatibus suis venditis, precia ad pedes eorum detulissent egentibus partienda: quæ ve aut quanta spes iisdem reposita esset in cælis. Talia secum voluens, intravit ecclesiam: & accidit vt tunc legeretur euangelium, in quo Dominus dicit ad diuitem: Si vis perfectus esse, vade, vende omnia tua quæcunque habes, & da pauperibus; & veni, sequere me; & habebis thesaurum in cælo. Quo audito, quasi diuinitus huiusmodi antè memoriam concepisset, & veluti propter se hæc esset scriptura recitata, ad se Dominicum traxit imperium: statimque regressus, possessiones, quas habebat, vendidit. Erant autem ei trecentæ palmæ vberes, & valde optimæ, quas vicinis largitus est, nè in aliquo aut sibi, aut sorori molestia gigneretur. Cetera verò, quæ in mobilibus possidebat, vniuersa vendidit: & aggregato non exiguo precio, indigentibus dedit: paucis tamen ob sororem reseruat, quæ & sexu, & ætate videbatur infirmior. Rursū autem ecclesiam ingressus, cū audisset Dominum in Euangelio dicentem, Nolite cogitare de crastino: reliquam quoque portionem pauperibus distribuit, neque se versari passus est domi: sed sorore fidelibus ac notis virginibus commēdata, vt earum nutrire exemplo; ipse iam omnibus seculi vinculis liber, asperum atque arduum arripuit institutum.

Necdū autem tam crebra erant in Aegypto monasteria, neq; omninò quisquam auiam solitudinem nouerat: sed quicumque in Christi seruitute sibi metipsi prodesse cupiebat, nō longè à sua villula separatus instituebatur. Erat igitur in agello vicino senex quidam, vitam solitariam à prima seclatus atate hunc Antonius cū vidisset: & mulatus est ad bonum. Et primò quidem incipiens, etiam ipse in locis paululū à villa remotioribus manebat: exindè autem si quem in hoc studio vigilantem compererat, pro-
cedens